

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2004-2005

3 mei 2005

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ALGEMEEN BELEID, FINANCIËN EN BEGROTING

Vraag om uitleg van de heer Koen Van den Heuvel tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de meerjarenbegroting

Vraag om uitleg van mevrouw Trees Merckx-Van Goey tot de heer Kris Peeters, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de noodzakelijkheid van het indienen van een beroep bij het Arbitragehof tegen de federale bepaling met betrekking tot het verlenen van vrijstellingen voor de federale bijdrage ter compensatie van de inkomstenderving ingevolge de liberalisering van de elektriciteitsmarkt

Vraag om uitleg van de heer Carl Decaluwe tot de heer Yves Leterme, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de Code van Goede Praktijk voor communicatiecampagnes van de Vlaamse overheid

Vraag om uitleg van de heer Rob Verreycken tot de heer Yves Leterme, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de regels en budgetten voor het plaatsen van advertenties in kranten door ministers of door de regering

Vraag om uitleg van de heer Ludo Sannen tot de heer Yves Leterme, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de politieke kennis en het vertrouwen in de overheid bij de bevolking

Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting

Dinsdag 3 mei 2005

Waarnemend voorzitter: de heer Erik Matthijs

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 14.01 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Koen Van den Heuvel tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de meerjarenbegroting

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Van den Heuvel tot de heer Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de meerjarenbegroting.

De heer Van den Heuvel heeft het woord.

De heer Koen Van den Heuvel: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, een tweetal weken geleden hebben we in de kranten kunnen lezen dat de minister van Begroting een persconferentie heeft gehouden om de stand van zaken over de meerjarenbegroting toe te lichten. De pers is natuurlijk heel belangrijk in een democratie. Het parlement is dat echter ook. Ik betreurde dan ook dat wij, als leden van de Commissie voor Financiën, in de kranten de uitleg hebben moeten lezen en dat er geen nota of een kleine mondelinge toelichting werd gegeven in de commissie.

Mijnheer de minister, met deze vraag wil ik wat dieper ingaan op de meerjarenbegroting. Die begroting weerspiegelt de ernst waarmee het beleid met de zaak omgaat. Niet elk beleidsniveau is in staat om een ernstige meerjarenbegroting op te stellen. Ik ben dan ook tevreden dat de Vlaamse Regering en u in het bijzonder die oefening hebben gemaakt.

In de kranten stond dat de beleidsruimten voor de volgende jaren nogal nauw aansluiten bij het pad dat een jaar geleden werd vooropgesteld tijdens de regeringsonderhandelingen. Een jaar later werden die parameters niet aangepast. De afgelopen maanden hebben we vastgesteld dat de groeiverwachtingen voor Vlaanderen, voor België, voor heel Europa werden verlaagd. Het positieve verschil van 2004 tussen België en Europa wordt steeds kleiner. Vorig weekend stond in de media dat de federale regering de volgende dagen of weken – als ze daar de tijd voor heeft – een extra begrotingscontrole plant omwille van de slechtere prognoses.

Mijnheer de minister, zijn de hypothesen over de groei van 2 percent en 1,5 percent inflatie – de basisparameters van een meerjarenbegroting – nog realistisch? Bij constant beleid wordt de nominale stijging van de uitgaven geraamd op 1,6 percent en de inflatie op 1,5 percent. Dat betekent dat de reële groei nul is voor de volgende jaren. Wat houdt dat constant beleid allemaal in? Er moeten nog onderhandelingen worden gevoerd. De eerste horde, die inzake de zorgsector, wordt nu genomen. In welke mate worden die extra kosten opgenomen in het constant beleid? Moet er een deel komen uit de gereserveerde beleidsruimte? Wanneer zal de volledig afgewerkte meerjarenbegroting klaar zijn?

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, mijnheer Van den Heuvel, in samenspraak met minister-president Leterme heb ik het initiatief genomen om een tip van de sluier op te lichten. In een bepaalde pers verschenen berichten

Van Mechelen

die, om het zacht uit te drukken, niet volledig overeen kwamen met de politieke en technische waarheid. Dat is de reden waarom we het nodig hebben geoordeeld van een signaal te geven dat we ernstig bezig waren met de voorbereiding van de meerjarenbegroting en dat we daarbij niet worden gehinderd door de problemen die zich op een ander politiek niveau situeren. We hebben steeds gezegd dat we deze oefening heel consciëntieus zouden uitvoeren. Dat vergt wel enorm veel tijd van zowel de administratie als van mijn kabinet.

We moeten vandaag zo exact mogelijk in kaart brengen welke beleidsruimte we de volgende 3 jaar hebben. Als we daarover een akkoord bereiken, kunnen we beginnen met de invulling van het begrotingstraject dat in juli 2004 tot stand is gekomen. Als wij daarover een akkoord hebben, kan vanzelfsprekend de invulling van het begrotingstraject van juli vorig jaar van start gaan. Er werden toen immers politieke afspraken gemaakt.

Wat de macro-economische parameters betreft, is getracht enerzijds consistent te zijn met ons begrotingsbeleid uit het verleden en voor een deel ook vooruit te zien, en anderzijds om zo realistisch en voorzichtig mogelijk te zijn zodat een eventuele tegenslag kan worden opgevangen. Deze uitgangspunten vertaalden zich concreet in de meerjarenbegroting voor de jaren 2006-2009 met als parameter 2 percent economische groei, het BNI, en 1,5 percent inflatie.

Vandaag rijzen, volgens conjunctuuranalisten geheel terecht, twijfels of de parameter voor het basisjaar 2005 van 2,4 percent BNI wel zal worden gehaald. Het is vandaag moeilijk in te schatten omdat we worden geconfronteerd met de interferentie tussen het BBP en het BNI. De ruilvoet maakt vandaag immers rare bokkensprongen. In 2004 was de BBP van 2,7 percent zeer goed. In Vlaanderen en in de gewesten in het algemeen moest echter een zware budgettaire opdoffer worden geïncasseerd ingevolge het feit dat er tegenover het BBP van 2,7 slechts een BNI van 1,5 percent stond. De opstap naar de begroting van 2005 en de doorstorting van de middelen werden negatief beïnvloed.

Deze oefening moeten we met de budgetcontrole ook aanwenden. Voor 2005 is het onmiskenbaar

zo dat de BBP opnieuw onder druk staat, vooral ingevolge de zeer hoge olieprijsen en de invloed van de staalprijsen op de bouwsector en nog andere sectoren met nefaste gevolgen op onze economie en op de gezinsbestedingen. De groei- verwachtingen BBP voor 2005 worden door de conjunctuurinstituten stelselmatig naar beneden herzien. Het laatste cijfer van de NBB komt op jaarbasis uit op 1,8 percent. Anderzijds zeggen technici nu dat de ruilvoet voor 2005 opnieuw positief zou moeten zijn, terwijl deze in 2004 voor Vlaanderen zeer negatief was. Of dit waar is, valt af te wachten. Het zou voor ons alleszins een correctie betekenen.

Voor 2005 werd om de zojuist vermelde redenen in de meerjarenbegroting het BNI naar beneden herzien. Dus is 2005 het basisjaar om de berekeningen voor de meerjarenbegroting te starten. We zouden met een opstap van 2,4 percent moeten werken maar eigenlijk weten we dat we deze niet zullen halen. Het zou dus onrealistisch zijn om in de meerjarenbegroting in 2006 in te stappen met 2,4 in 2005 als opstap. We hebben dus beslist om een conjunctuurprovisie te voorzien die de opstap zou corrigeren en we zouden dit blijven doen als dit fenomeen zich de volgende jaren verder zou manifesteren. Dat betekent dat we bij de start van 2006 spreken van een BNI-groei voor 2005 van 1,5 percent. We hebben dus momenteel een correctie aan de uitgangscijfers van de opstap van de meerjarenbegroting doorgevoerd om ervoor te zorgen dat we niet worden geconfronteerd met middelen die er uiteindelijk niet meer zijn. Het verschil tussen 2,4 percent en de 1,5 die we gebruiken als startbasis voor de meerjarenbegroting 2006, zijnde 0,9 percent, wordt gereserveerd in een conjunctuurprovisie.

Met een zeer realistische inschatting mogen we ervan uitgaan dat de parameter voor inflatie voor 2005 op 2 percent blijft. Dat blijkt conform de meest recente vooruitzichten eveneens realistisch te zijn. We hebben ervoor gezorgd dat we bij het opstellen van de meerjarenbegroting van bij de aanvang een correctie invoerden zodat we niet op los zand komen te zitten. Deze voorzichtigheidsmaatregel is besproken met alle kabinetten en vastgelegd zodat er geen discussie kan over bestaan.

Wat onder constant beleid moet worden verstaan, is niet eenvoudig uit te leggen. Een nominale uit-

Van Mechelen

gavenstijging van 1,6 procent per jaar lijkt minimaal. Een definitie formuleren van de term constant beleid is onbegonnen werk. Een constant beleid voeren is bijvoorbeeld ook achteruit in uw stoel leunen en alles laten gebeuren. In ieder constant beleid wordt echter permanent geremd en bijgestuurd. Het betekent de engagementen nakomen die zijn aangegaan, maar ze tevens in budgettaire termen beheersbaar houden. Het zal duidelijker worden als ik een aantal principes aanhaal die werden toegepast om de kredieten te berekenen. Daarbij wordt rekening gehouden met bestaande initiatieven en projecten en subsidies die vandaag al decretaal zijn vastgelegd, al vermelden heel wat decreten nadrukkelijk dat de subsidies worden verstrekt binnen de daartoe beschikbare budgettaire ruimte.

Eveneens wordt rekening gehouden met alle normale en specifieke indexeringen en alle verwachte indexsprongen inzake lonen. Dat heeft een enorme impact op de begroting. In de begroting van het Vlaamse Gewest gaat 42 procent naar onderwijs, maar van dat percentage gaat 80 procent naar de lonen. De index is dus een zeer belangrijke parameter in onze begroting. Ook verplichtingen die in het verleden werden aangegaan, worden zo exact mogelijk gehonoreerd. Voor de gesplitste kredieten worden realistische betaalkalenders gebruikt om de benodigde betaalkredieten te berekenen. De nota die nu aan de regering voorligt, dateert van 29 april 2005. Op een dertigtal pagina's wordt de stand van zaken in kaart gebracht en opgelijst.

Vanavond vindt het eerste politieke bilateraal overleg plaats om te zien of het constant beleid wordt aanvaard of gecorrigeerd. Al wat in constant beleid wordt omgezet betekent een hap uit de beleidsruimte. Een euro kan immers slechts eenmaal worden uitgegeven. Een nominale uitgavenstijging van 1,6 procent lijkt minimaal. Wij hebben de volgende cijfers in kaart gebracht, maar ze kunnen in de loop van de volgende tien dagen worden gewijzigd. We komen op een nominale groei van de uitgavenkredieten voor het NVG en de VOI's samen van 1,8 in 2006, 0,8 procent in 2007, 0,9 procent in 2008 en 1,4 procent in 2009. De totale nominale groei stijgt dus niet spectaculair. Alleen in 2006 ligt de groei procentueel hoger dan in de daarop volgende jaren omdat wij er in

2006 voor gekozen hebben om een belangrijke inspanning te leveren op het vlak van de betaalkredieten zodat op termijn ruimte vrijkomt voor nieuw beleid.

Er moet ook een onderscheid gemaakt worden tussen het MVG en de VOI's en DAB's. De groeipercentages bij het MVG liggen een stuk hoger dan de totale groei. De nominale groei bij het MVG bedraagt 3,2 procent in 2006, 1,4 procent in 2007, 1,5 procent in 2008 en 1,9 procent in 2009. Dat is substantieel hoger dan geconsolideerde bedragen omdat er bij de VOI's en DAB's een negatieve correctie in de meerjarenbegroting zit. Dat heeft te maken met het wegvallen van de betaalverplichting ten aanzien van het FFEU, dat in het jaar 2005 niet werd gespijsd. In 2006 en 2007 komen er geen nieuwe betaalverplichtingen. In 2005 zijn nog circa 240 miljoen euro uitgaven vooropgesteld, maar in 2006 wordt dit bedrag afgebouwd tot 144 miljoen euro. De tweede correctie is de daling van de uitgaven bij Mina als gevolg van het andere facturatiesysteem in de watersector. Dat heeft een effect van circa 62 miljoen euro in 2006. Na de correcties komt men dan uit op de normale procentuele groei.

Wat de kosten van de toekomstig af te sluiten CAO's betreft, is er geen aparte budgettaire meerkost meegenomen in de huidige stand van de meerjarenbegroting. Er komt een CAO voor het onderwijs en een voor ambtenarenzaken. Op het ogenblik van de afsluiting moet ook de financiering worden besproken. Normaal wordt in de meerjarenbegroting een document neergelegd waarin de uitgaven worden opgenomen waarover een beslissing is gevallen. In een meerjarenbegroting CAO's opnemen waarover nog niet is onderhandeld, lijkt mij een vreemde manier van werken. De meerjarenbegroting moet worden aangepast naar aanleiding van een politieke visietekst waarin de beleidsruimte wordt ingevuld en geformaliseerd. Dat is vorig jaar zo gebeurd. We koesteren de ambitie om budgettair het regeerakkoord van 14 juli 2004 zo integraal mogelijk te vertalen. Het regeerakkoord bestond uit drie grote pijlers, namelijk investeren in zorg, in duurzaamheid en in lastenverlaging. De bedoeling is dit te verwerken in een politieke visietekst bij de meerjarenbegroting.

Er is dus afgesproken om te communiceren wat de lijn is die wordt aangehouden, om deze en vol-

Van Mechelen

gende week de politieke bilateralen uit te werken en op 13 mei in de ministerraad hierover te rapporteren. Midden mei wordt in deze commissie de budgetcontrole opgestart. De documenten zijn al rondgestuurd. Tijdens de besprekingen zal de meerjarenbegroting worden toegevoegd. Enerzijds moet de beleidsruimte worden vastgelegd. Dat is een politiektechnische oefening waarvoor ik de volle verantwoordelijkheid draag. Anderzijds moet de invulling ervan budgettair worden vertaald. Er zal een tekst worden toegevoegd die, in nauw overleg met de minister-president, het regeerakkoord zal verwoorden.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

De heer Koen Van den Heuvel: Ik dank de minister voor zijn uitgebreid antwoord. Hij heeft verduidelijkt dat het effect van de BNI-groei dit jaar positief zal spelen in tegenstelling tot 2004. Het hangt af van de ruilvoet. Hoe lager de olieprijs in de loop van de volgende maanden, hoe groter de kans dat de BNI-groei minder slecht uitvalt dan de BBP-groei.

De CAO-kost kan inderdaad moeilijk worden ingeschat. De regering zou een transparant beleid voeren, als ze de enveloppen al zou inschrijven. De mogelijkheid moet worden geopperd dat het hier om een kost gaat van meer dan een paar miljoen euro. Zeker voor de zorgsector moeten voldoende middelen worden vrijgehouden om de engagementen van het regeerakkoord te kunnen nakomen. Voorts heb ik er alle vertrouwen in dat we half mei tot een ernstige meerjarenbegroting kunnen komen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *De vergadering wordt geschorst om 14.25 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 14.43 uur.*

Vraag om uitleg van mevrouw Trees Merckx-Van Goey tot de heer Kris Peeters, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de noodzakelijkheid van het indienen van een beroep bij het Arbitragehof tegen de federale bepaling met betrekking tot het verlenen van vrijstellingen voor de federale bijdrage ter compensatie van de inkomstenderving ingevolge de liberalisering van de elektriciteitsmarkt

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Merckx-Van Goey tot de heer Peeters, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de noodzakelijkheid van het indienen van een beroep bij het Arbitragehof tegen de federale bepaling met betrekking tot het verlenen van vrijstellingen voor de federale bijdrage ter compensatie van de inkomstenderving ingevolge de liberalisering van de elektriciteitsmarkt.

Mevrouw Merckx-Van Goey heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, de Kamer en de Senaat hebben de bijzondere wet tot hervorming der instellingen in september 2004 gewijzigd. Ze hebben de zogenaamde Eliaheffing ingevoerd en tegelijkertijd ook de mogelijkheid geboden aan de gewesten om, na voorafgaand overleg met de federale overheid, gehele of gedeeltelijke vrijstellingen te verlenen ten aanzien van de federale bijdrage ter compensatie van de inkomstenderving ingevolge de liberalisering van de elektriciteitsmarkt. In de oorspronkelijke tekst van het ontwerp stond dat de gewesten bevoegd zijn om de vrijstellingen voor te stellen of daarover te beslissen.

Na de discussie in de Senaat hebben mevrouw Geerts en de heren Happart, Wille en Colla in overleg met de regering bij amendement een ingrijpende wijziging doorgevoerd. Ik wil die bestrijden. Het gaat over de bepaling 'bij besluit van hun regering' en de vermelding dat het besluit moet worden bekrachtigd binnen 12 maanden na de datum van inwerkingtreding. In de verantwoording staat: 'onderhavig amendement moet het mogelijk maken dat de gewesten bevoegd zijn om bij besluit van hun Regering, globale of gedeeltelijke vrijstellingen te verlenen.'

Merckx-Van Goey

Verderop staat: ‘Door de gewestregering deze specifieke bevoegdheid te geven, wordt het mogelijk de vrijstelling snel in te voeren.’ Er wordt niet gezegd dat het is aangewezen dat de gewesten dit doen, of dat er redenen zijn dat vooral de gewestregering terzake bevoegd zou zijn. Ik heb de bespreking er op nagekeken. De leden van de Senaat bleken de gewestregering graag ter wille te zijn.

Door die wijziging wordt zowel artikel 19 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI) maar ook artikel 182 van de Grondwet geschonden. In artikel 19 BWHI staat dat het decreet aangelegenheden regelt bedoeld in artikelen 4 tot en met 9 BWHI. Inzake de wijziging door de bijzondere wet van 13 september 2004 gaat het om een wijziging van artikel 6, §1, VIII, eerste lid BWHI. Een meer overtuigende opinie wordt gegeven door artikel 172 van de Grondwet. Daarin staat dat geen vrijstelling kan worden verleend dan door een wet. Dat heeft tot gevolg dat vrijstellingen op het Vlaamse niveau in principe moeten worden verleend bij decreet. Het fiscale legaliteitsbeginsel, dat altijd zeer strikt wordt toegepast, bevat een aantal voorwaarden met betrekking tot delegaties aan de uitvoerende macht: de machtiging moet uitdrukkelijk en ondubbelzinnig zijn, het moet tijdelijk zijn, er is in een bekrachtigingsformule voorzien en er moeten bepaalde omstandigheden aanwezig zijn die een beroep op de machtiging staven.

Zowel de voorwaarden met betrekking tot de omstandigheden als met betrekking tot de tijdelijkheid zijn niet aanwezig. Als het echt de bedoeling zou zijn om van deze beginselen op een ingrijpende maar gemotiveerde wijze af te wijken, dan zouden die motieven toch minstens vermeld moeten zijn. De bewering dat werken via een besluit sneller gaat dan via een decreet, lijkt me nogal vaag. Bovendien is dat niet correct. Het Vlaams Parlement heeft maar één kamer. De duur van de behandeling wordt niet bepaald door de vormgeving van de tekst. Een voorstel van decreet kan zelfs sneller worden behandeld omdat daarvoor geen advies van de Raad van State nodig is.

De gevolgde handelswijze en de argumentatie zijn dermate oppervlakkig, dat men moeilijk aan

de schending voorbij kan gaan. De gehanteerde motivatie met louter praktische federale overwegingen, zonder verwijzing naar het fiscale legaliteitsbeginsel of het algemene legaliteitsbeginsel, is ook te weinig substantieel om te kunnen spreken van een impliciete wijziging.

Mijnheer de minister, werd de Vlaamse Regering vooraf betrokken bij de redactie van het artikel van de bijzondere wet van 13 september 2004 waarbij het verlenen van vrijstellingen aan de Gewesten en – vooral – de regering werd toevertrouwd? Meent u niet dat door de bevoegdheidsoverschrijding en schending van het grondwettelijk artikel over het fiscale legaliteitsbeginsel elke latere vrijstelling verleend door de Vlaamse Regering juridisch betwist kan worden voor de rechtbank door elke belanghebbende? Op dit moment werden nog geen vrijstellingen verleend. Een onwettelijke formulering of een onwettelijk besluit van een regering zou de rechtszekerheid in gevaar kunnen brengen.

Meent u dat door de voorgestelde regeling het besluitvormingsproces eenvoudiger is geworden? Ik wens de regering geluk met het zoeken naar een akkoord over welke vrijstellingen al dan niet mogelijk zijn. Daarna moet het nog worden voorgedragen aan het parlement, dat dan geen punt of komma aan de tekst mag veranderen. Het moet het akkoord ofwel goed- ofwel afkeuren. In dit soort van aangelegenheden is het belangrijk dat het parlement een debat kan voeren. We hebben niet zo’n goede ervaringen met bekrachtigingsdecreten. Het doet me denken aan de regeling voor het Deurganckdok.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

De heer Koen Van den Heuvel: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega’s, in de pers staat dat de federale regering de retroactiviteit van de maatregel zal afbouwen of vermijden. Mijnheer de minister, klopt dat? Werd u daarvan de afgelopen dagen op de hoogte gebracht door uw federale collega’s?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Kris Peeters: Mijnheer de voorzitter, dames en heren, we werden recent niet op de hoogte gebracht door de federale minister van

Peeters

Energie, de heer Verwilghen. Mijnheer Van den Heuvel, net zoals u heb ik in de kranten moeten lezen dat er oplossingen zouden worden aangebracht op het gebied van de retroactiviteit. De halvering van het bedrag in 2007 van 4,91 miljoen euro per megawatt-uur zou worden doorgetrokken. Daardoor ontstaat een financieringsprobleem met intercalaire intresten. We hebben informatie gevraagd. Er blijkt echter een informatiestop te zijn. We moeten rustig wachten op de gegevens die zullen worden vrijgegeven. U kunt echter steeds bij uw federale collega's erop aandringen om de betrokken minister in het federale parlement te interpellieren. Misschien heeft dat meer effect.

Mevrouw Merckx, het overleg heeft plaatsgevonden met de vorige Vlaamse Regering op het Overlegcomité van 22 september 2003. In de memorie van toelichting is dat ook aangegeven.

U hebt terecht juridische vragen gesteld bij de bevoegdheidsoverschrijding. Ik kan slechts vaststellen dat een tweederdemeerderheid in het federale parlement ze heeft goedgekeurd en dat er zich voor Vlaanderen geen probleem stelt, aangezien er nog geen vrijstellingen werden toegekend. Indien dat in de toekomst wel zou gebeuren, moeten we er wel voor zorgen dat de regeling juridisch sluitend is. Het feit dat de federale overheid zelf al heeft beslist het systeem tegen 2010 te laten uitdoven, toont aan dat het niet als een duurzame oplossing wordt gezien.

Het staat het Vlaams Parlement uiteraard vrij om de bepaling aan te vechten. Maar de Vlaamse Regering heeft beslist dat niet te doen. Voor de Vlaamse Regering is het van belang de Vlaamse gemeenten voor 2004 en 2005 zo snel mogelijk te kunnen vergoeden voor de inkomstenderving als gevolg van de liberalisering van de markt voor elektriciteit en het wegvallen van de dividenden uit de levering. Zowel de vorige minister van Binnenlandse Aangelegenheden, de heer Van Grembergen, als de huidige hebben een omzendbrief gestuurd naar de gemeenten over de regeling voor 2004 en 2005.

Als met de geviseerde bepaling ook de wettelijke basis voor de compenserende federale bijdrage onderuit zou worden gehaald, komt de financiering voor deze periode van de gemeenten in het gedrang, terwijl de Vlaamse Regering al op 29 oktober 2004 'de noodzaak om de gemeenten te

vergoeden' heeft bevestigd en de opeenvolgende Vlaamse ministers voor Binnenlandse Aangelegenheden de gemeenten hebben toegelaten de inkomsten al in de begroting in te schrijven. Voor 2006 is dat nog niet gebeurd. De Vlaamse Regering heeft zich daar ook nog niet over gebogen.

De bijzondere wet van 8 augustus 1980, zoals gewijzigd door de bijzondere wet van 13 september 2004, bepaalt uitdrukkelijk dat het Vlaamse Gewest bevoegd is om bij besluit vrijstellingen te verlenen, maar dat het besluit geen uitwerking heeft als het niet binnen de twaalf maanden na de inwerkingtreding bij decreet bekrachtigd wordt. Het Vlaamse Gewest heeft voornamelijk geen vrijstellingen verleend en dus ook geen besluit genomen, zodat tot op heden het Vlaams Parlement nog niet om een decretale bekrachtiging werd verzocht. Het probleem is dus zonder voorwerp. De andere gewesten die beide wel vrijstellingen hebben verleend, moeten zelf uitmaken of de grondwettelijkheid van de besluiten juridisch gewaarborgd en politiek verzekerd kan worden.

Mevrouw Merckx heeft terecht een aantal juridische vragen gesteld. Het Vlaams Parlement behoudt alle vrijheid om daarin actie te ondernemen. Voor de Vlaamse Regering is het belangrijk dat het pacta-sunt-servandaprincipe wordt gehuldigd en wij voor twee jaar de gemeenten tegemoetkomen. Mochten wij vrijstelling verlenen en er ontstaat daarbij een juridisch probleem, dan kan ik mij daarbij aansluiten. Het probleem doet zich echter niet voor en ik kan er dus moeilijk op ingaan.

De voorzitter: Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey: Ik ben blij dat de minister erkent dat er juridische problemen zijn. Ik noteer dat de minister het principe huldigt van pacta sunt servanda en zeker en vast niet de wettelijke bepaling om aan de gemeenten compensatie te geven onderuit wil halen of de wet die de bijdrage invoert wil aanvallen. Mijn betwisting betreft de instantie die bevoegd zou zijn om de vrijstelling te geven.

Ik stel vast dat er nog geen vrijstellingen werden gegeven en tot op heden het probleem zich nog niet stelt. Dat is belangrijk om te beslissen of wij met het parlement een met redenen omklede motie tot het indienen van een beroep bij het Arbitragehof indienen. De regering kan immers het parlement betrekken bij het neerleggen van

Merckx-Van Goey

een ontwerp van decreet. Het is van cruciaal belang dat het parlement een debat kan voeren over deze fiscale aangelegenheid.

Als de regering in de toekomst de vrijstelling via decreet aankaart, en niet als bevestiging van een besluit, zal er geen probleem zijn in verband met de wettelijkheid van de te verlenen vrijstelling. Ik dring erop aan dat de Vlaamse Regering bij het verlenen van vrijstelling het ontwerp van decreet aan het parlement zal voorleggen. Als wij daaromtrent gerustgesteld worden, is het niet langer nodig om over te gaan tot de moeilijke procedure waarbij het parlement moet beslissen of zij overgaat tot het indienen van een beroep tot vernietiging bij het Arbitragehof.

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Kris Peeters: Het staat het parlement uiteraard vrij om te oordelen of het naar het Arbitragehof stapt. De vraag naar de intentie van de minister of de regering beantwoord ik op dezelfde manier. Het probleem stelt zich nu niet. Voor 2004 en 2005 is geen vrijstelling verleend. Mocht voor de volgende jaren vrijstelling worden verleend, zullen alle elementen in ogenschouw worden genomen. Ik kan nu niet bevestigen of wij een andere dan de wettelijke procedure zullen volgen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *De vergadering wordt geschorst om 15.04 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 15.09 uur.*

– *De heer Sven Gatz treedt als voorzitter op.*

Vraag om uitleg van de heer Carl Decaluwe tot de heer Yves Leterme, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de Code van Goede Praktijk voor communicatiecampagnes van de Vlaamse overheid

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Decaluwe tot de heer Leterme, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams

minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de Code van Goede Praktijk voor communicatiecampagnes van de Vlaamse overheid.

Minister Van Brempt zal antwoorden voor minister-president Leterme.

De heer Decaluwe heeft het woord.

De heer Carl Decaluwe: Tijdens de vorige legislatuur, in december 2001, heeft de Vlaamse Regering na een aantal flagrante misbruiken en op aandringen van het Vlaams Parlement een Code van Goede Praktijk voor communicatiecampagnes van de Vlaamse overheid goedgekeurd. Het was de bedoeling om de code een zo ruim mogelijk toepassingsgebied te geven en zo de communicatie van de hele Vlaamse overheid te laten beantwoorden aan consistente, strenge en controleerbare kwaliteitsnormen.

Met deze Code van Goede Praktijk werd ook een eerste insteek aangereikt voor het normenkader dat moet worden opgesteld in het kader van het decreet over de controle op de communicatie van de Vlaamse overheid. De overheidscommunicatie zou geen propaganda voor het beleid of het verbeteren van het imago van een of meer politici of politieke partijen mogen vertonen. De vraag kan worden gesteld of deze basisfilosofie verenigbaar is met het volgende. Onlangs is aan de gesubsidieerde organisaties van de socio-culturele sector gevraagd om naast het logo van de Vlaamse Gemeenschap ook het bijschrift 'Met de steun van de Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel' op alle informatiedragers en externe communicatiekanalen te vermelden.

Het lijkt ons in elk geval zinvol om na te gaan of dit past binnen de filosofie van de afspraken en of daaromtrent geen sluitende regels moeten worden uitgewerkt. Ik heb op verschillende websites gelezen dat men zich afvraagt of het wel noodzakelijk is om de gevraagde vermeldingen op te nemen.

Wil de Vlaamse overheid zich misschien meten met een aantal commerciële sponsors en mecenasen? Als straks provinciale overheden subsidiëren, moeten zij dan ook een plek opeisen naast de officiële logo's? Ik denk aan de bestendige deputatie, of aan de bestendige afgevaardigde X, Y of Z? Als de bevoegdheden van de minister straks wijzigen, moet het briefpapier opnieuw worden aange-

Decaluwe

past. Het zijn details, maar de vraag wordt gesteld of dat allemaal wel nodig is.

Heeft de huidige Vlaamse Regering de Code van 2001 onderschreven of is ze van oordeel dat er zich aanpassingen en verduidelijkingen opdringen, zoals al is gesuggereerd in het jaarverslag van de Informatieambtenaar van 2002? Blijft het de bedoeling dat deze code een insteek vormt voor het normenkader dat kan worden gebruikt voor de uitwerking van het decreet op de controle op de communicatie van de Vlaamse overheid? Past de vermelding van het bijschrift met de titulatuur van de minister wel binnen deze filosofie?

De voorzitter: Minister Van Brempt heeft het woord.

Minister Kathleen Van Brempt: De Vlaamse Regering heeft tot op heden geen standpunt ingenomen over de huidige code. U verwijst naar artikel 4.18 in de deontologische code over de naamvermelding van ministers: 'De massamediale campagnes van de Vlaamse overheid bevatten dan ook geen namen of beeltenissen van ministers. Vermelding van hun titulatuur is wel toegelaten.' Het concrete geval waarnaar wordt verwezen, is niet onderhevig aan de Code voor Goede Praktijk, aangezien die code enkel mediacampagnes van de Vlaamse overheid regelt en zich niet uitspreekt over subsidies. De basisfilosofie van de Code van Goede Praktijk is niet geschonden want de vermelding van de titulatuur is toegestaan.

In het decreet van 19 juli 2002 houdende de controle op de communicatie van de Vlaamse overheid is voorzien in de oprichting van een Expertcommissie voor Overheidscommunicatie. Die commissie moet waken over de naleving van de normen die haar leden hebben opgesteld. Die normen worden momenteel door de commissie uitgewerkt. De Vlaamse Regering verbindt zich ertoe haar communicatie te organiseren binnen het door de Expertcommissie vastgestelde normenkader. Tot de commissie klaar is met haar werk, geldt de huidige deontologische code.

Daarnaast is er het decreet van 19 juli 2002 houdende controle op de regeringsmededelingen goed. Het decreet voorziet in de oprichting van een controlecommissie voor regeringsmededelingen. Deze commissie controleert na een klacht, ambtshalve of op verzoek van de Vlaamse Regering of een of

meer van haar leden, of een regeringsmededeling niet geheel of ten dele tot doel heeft het imago te beïnvloeden van de regering, van een of meer van haar leden of van een politieke partij of van een van haar geledingen.

In het decreet wordt de term regeringsmededeling als volgt omschreven: 'Elke voor het publiek bestemde mededeling, boodschap, voorlichtings- of sensibiliseringscampagne of elk ander communicatie-initiatief, ongeacht de gebruikte kanalen of media, van de Vlaamse Regering of van een of meer van haar leden die verwijzingen naar de Vlaamse Regering bevat of de naam of de afbeelding of de titulatuur van een of meer van haar leden.' De Vlaamse Regering streeft naar een open en vlotte relatie met de controlecommissie Regeringsmededelingen en het respecteren van haar standpunten.

De voorzitter: De heer Decaluwe heeft het woord.

De heer Carl Decaluwe: Ik dank de minister voor het strikt juridische antwoord. In de toekomst moet misschien worden onderzocht of verfijningen kunnen worden aangebracht, zodat misverstanden worden uitgesloten.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Rob Verreycken tot de heer Yves Leterme, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de regels en budgetten voor het plaatsen van advertenties in kranten door ministers of door de regering

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Verreycken tot de heer Leterme, minister-president van de Vlaamse Regering Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de regels en budgetten voor het plaatsen van advertenties in kranten door ministers of door de regering.

Minister Van Brempt zal antwoorden voor minister-president Leterme.

De heer Verreycken heeft het woord.

De heer Rob Verreycken: Mijn vraag ligt in dezelfde lijn, al is de aanleiding niet dezelfde. Een van de basisopdrachten van het parlement bestaat erin om kritisch toezicht te houden op de manier waarop de Vlaamse Regering overheidsmiddelen aanwendt. Ik heb wat opmerkingen bij het plaatsen van advertenties van de regering en van individuele ministers. Ik heb de indruk dat deze advertenties niet worden geplaatst met het oog op een doordachte informatie van de burger, maar vanuit een bekommernis om politiek te scoren op kosten van de belastingbetaler. Er zijn vroeger in dat verband al problemen gerezen.

Bij decreet zijn er een aantal regels vastgelegd. Volgens de algemene geest van de regels moet worden aangenomen dat de advertentiecampagnes er niet op gericht mogen zijn om de regering of een individuele minister politiek in het zonnetje te zetten, maar dat zij voor de burger een meerwaarde moeten betekenen en hem moeten informeren over beleidsdaden.

Ik wil twee zaken vermelden. Vooreerst was er de advertentie naar aanleiding van de zaak-Remmery. Dat initiatief was merkwaardig omdat het een lopend gerechtelijk onderzoek betreft waarbij het gerecht nog geen uitsluitsel heeft gegeven over daders noch motieven. Het is dus onvoorzichtig van de Vlaamse Regering om daarover een advertentie te publiceren.

Afgezien daarvan rijst de vraag of de advertentie informatie voor de burger bevatte. Het was een louter politieke mededeling waarbij de Vlaamse Regering racisme en onverdraagzaamheid veroordeelde. Het tegendeel zou me hebben verbaasd. Het was dus niets nieuws. Het was de bedoeling om de Vlaamse Regering in de politieke discussie te profileren. Budgetten voor communicatie van de overheid zijn daar niet voor bedoeld. Hoe ver wil men gaan? Moet de Vlaamse Regering, als zich morgen opnieuw een ramp zou voordoen zoals in Gellingen, ook een advertentie plaatsen om haar medeleven te betuigen aan de slachtoffers? Men kan daar zeer ver in gaan. De vraag is of dat allemaal met overheidsgeld moet gebeuren.

Ik vermeld nog een tweede initiatief. Op 18 april plaatste de minister voor Gelijke Kansen haar grote pausinadvertentie in slechts één krant – de blunderkrant De Morgen. Daarin wordt de vraag gesteld waarom er geen vrouwelijke paus is verko-

zen, en geantwoord dat enkel mannen god begrijpen. Welke informatie bereikt de burger met deze advertentie? De motivatie moet veeleer worden gezocht in het feit dat een of andere communicatiespecialist waarschijnlijk heeft geopperd dat het moment daar was om van de enorme mediabelangstelling voor de verkiezing van een nieuwe paus een graantje mee te pikken en zo als minister mee in beeld te komen. Ik kan daar alle begrip voor opbrengen. De vraag is of dat alweer op overheidskosten moet.

Dezelfde dag verscheen in dezelfde krant een vraaggerek met de minister waarin de advertentie tot nieuws wordt vormalen. Het eindresultaat is dan dat de minister een advertentie koopt in een krant en in ruil daarvoor een vraaggerek krijgt aangeboden. Het is een merkwaardige manier van werken.

Ik wil daarom de minister-president enkele vragen voorleggen. Wie besliste op welke datum om de Remmery-advertentie te plaatsen? Wat was de kostprijs van die advertentie? Uit welk budget zullen de kosten worden betaald? Welke zijn de criteria om over te gaan tot publicatie van zo'n actualiteitsgebonden advertenties? Meent de minister-president dat de letter en de geest van het decreet inzake de overheidscommunicatie werden gerespecteerd? Welke informatieve meerwaarde had deze advertentie voor de burger?

Ik heb dezelfde vragen in verband met de pausinadvertentie. Wat was de kostprijs van deze advertentie? Op welk budget werd de kostprijs verrekend? Waarom is de advertentie alleen in de blunderkrant De Morgen gepubliceerd? Is zij aangeboden aan andere kranten, en met welk resultaat? Welke zijn de criteria om over te gaan tot de publicatie van zulke actualiteitsgebonden advertenties door een individuele minister? Meent de minister-president dat de letter en de geest van het decreet inzake de overheidscommunicatie werden gerespecteerd? Welke meerwaarde heeft deze advertentie voor de burger? Meent de minister-president dat het toelaatbaar is dat op de dag dat een minister met overheidsgeld een advertentie plaatst, als beloning diezelfde minister zich door diezelfde krant laat interviewen?

De voorzitter: Minister Van Brempt heeft het woord.

Minister Katleen Van Brempt: Tijdens haar vergadering van 4 maart 2005 besloot de voltallige Vlaamse Regering de Remmery-advertentie te plaatsen. De kostprijs voor de advertentie, die verscheen op een halve pagina in alle Vlaamse kranten – behalve in de Gazet van Antwerpen, waar de advertentie wegens plaatsgebrek op een kwartpagina verscheen –, bedroeg 73.465,80 euro exclusief BTW of 88.893,62 euro inclusief BTW. Dat bedrag is verrekend op programma 11.2, basisallocatie 12.20 van de administratie Kanselarij en Voorlichting. Deze post staat in de begroting omschreven als 'allerhande uitgaven in verband met informatie- en sensibiliseringscampagnes'. Hij wordt onder meer aangewend voor communicatieacties die uitgaan van de voltallige Vlaamse Regering, wat in deze duidelijk het geval was.

Er zijn geen criteria inzake zo'n actualiteitsgebonden communicatie vastgelegd. De geest van het decreet overheidscommunicatie is gerespecteerd omdat de code de naamvermelding van de ministers toelaat als de inhoud van de boodschap erom vraagt. De Vlaamse Regering veroordeelt elke vorm van bedreiging of chantage. Dergelijke praktijken kunnen niet in een democratie. Verder betuigt de Vlaamse Regering solidariteit met de slachtoffers.

Wat betreft het plaatsen van een krantenadvertentie in het kader van de vrouwenstrijd, is op 14 april 2005 beslist om die advertentie te plaatsen. De bestelling gebeurde op 15 april 2005. De advertentie in De Morgen kostte 314,60 euro, BTW inbegrepen, kosten voor lay-out, opmaak, accountbegeleiding en technische aspecten, en 3.418,98 euro, BTW inbegrepen, voor de media-aankoop. De totale kostprijs bedroeg dus 3.733,58 euro, inclusief BTW.

Deze kostprijs wordt verrekend op de budgetten van Gelijke Kansen in Vlaanderen, programma 11.4, basisallocatie 12.03, 'Allerhande uitgaven met betrekking tot communicatie'. Deze advertentie kadert in de campagne '100 jaar vrouwenstrijd', die in maart 2005 werd gelanceerd.

De campagne '100 jaar vrouwenstrijd' is een low-budgetcampagne. Er was nog maximum 5.000 euro over om een top-topicaladvertentie te plaatsen in een krant. Het beperkte budget liet slechts één advertentie in één krant toe. Er was maar één krant die betaalbaar was, namelijk De Morgen.

Daarenboven werd er rekening gehouden met het primaire doelpubliek van de campagne '100 jaar vrouwenstrijd'. Het doelpubliek is de jongere bevolkingsgroep van 18 tot 35 jaar. De Morgen wordt, volgens de CIM-cijfers, overwegend door de jongere bevolking gelezen. Het speelse en ludiek-absurde karakter van de advertentie sloot perfect aan bij dit doelpubliek. De Morgen was dan ook een logische keuze.

Er zijn geen vaste criteria om over te gaan tot een dergelijke actualiteitsgebonden advertentie. De advertentie werd – zoals de Code van Goede Praktijk het voorschrijft – aan de cel Externe Communicatie van het ministerie voorgelegd en door haar goedgekeurd. Ik zie geen enkele reden waarom het decreet inzake de overheidscommunicatie niet gerespecteerd zou zijn. Het spreekt voor zich dat de Vlaamse ministers, in casu de minister van Gelijke Kansen, gebruik maken van opportuniteiten die hun beleid kracht kunnen bijzetten. Een nieuwsfeit en de redactionele gevolgen ervan kunnen zo'n opportuniteit vormen. Daarop kan perfect worden ingespeeld met een top-topicaladvertentie. Ze is per definitie actualiteitsgebonden en zeer effectief, omdat de boodschap mee gedragen en versterkt wordt door de redactionele context.

De advertentie kadert in de campagne '100 jaar vrouwenstrijd'. Met deze campagne wil de Vlaamse minister van Gelijke Kansen bij het brede publiek het debat over gelijke kansen voor vrouwen en mannen aanwakkeren door hen aan het denken te zetten. De ultieme doelstelling is uiteraard een verhoging van de gelijke kansen voor vrouwen en mannen. Zowel de minister van Gelijke Kansen als de Vlaamse Regering beschouwt dit als een meerwaarde voor de burger.

Dat de advertentie en een interview met de betrokken minister op dezelfde dag verschenen, staat los van elkaar. De Code van Goede Praktijk inzake overheidscommunicatie stelt onder artikel 4.19 expliciet: 'De aankoop van de advertentieruimte of zendtijd in specifieke media in het kader van een campagne van de Vlaamse overheid mag geen afbreuk doen aan de redactionele integriteit van het medium.' De betrokken minister heeft dan ook geen afspraken gemaakt met de redactie van De Morgen. Bovendien laten journalisten zich geenszins de wet dicteren door de commerciële dienst van hun krant.

De voorzitter: De heer Verreycken heeft het woord.

De heer Rob Verreycken: Mevrouw de minister, het zal u niet verwonderen dat het antwoord me niet echt overtuigd heeft. Als de bedragen voor de beide advertenties worden samengeteld, gaat het al snel over een som van 92.000 euro of enkele miljoenen oude franken.

U zegt hier dat er geen criteria zijn. Dan heerst de totale willekeur. Op gelijk welk ogenblik kan een minister of een regering beslissen dat als er iets in de media verschijnt, het ogenblik gekomen is om zelf een advertentie daarover te plaatsen.

Mijn conclusie is dat de controlemechanismen, die door deze assemblee nogal uitgebreid werden ingevuld via controlecommissies, codes, en dergelijke, geen resultaat hebben. We moeten ons daarover beraden om na te gaan hoe ze wel efficiënt kunnen worden gemaakt. Men mag niet te lichtzinnig overheidsgeld gebruiken voor dit soort advertenties.

Een Vlaamse Regering mag en moet communiceren. Ze moet dat dan wel doen op een manier die een meerwaarde biedt voor de burger en niet zozeer om zichzelf politiek in het zonnetje te zetten.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *De heer Erik Matthijs treedt als voorzitter op.*

Vraag om uitleg van de heer Ludo Sannen tot de heer Yves Leterme, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de politieke kennis en het vertrouwen in de overheid bij de bevolking

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Sannen tot de heer Leterme, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de politieke kennis en het vertrouwen in de overheid bij de bevolking.

Minister Van Brempt zal antwoorden voor minister-president Leterme.

De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, als de titel zou laten veronderstellen dat meer politieke kennis sowieso tot meer vertrouwen zou leiden, dan moet ik dat toch nuanceren. Ik heb de vraag ingediend naar aanleiding van een artikel in het zevende nummer van School en Samenleving, verschenen in 2004. Professor Dewachter stelt daarin een ijselijke leemte vast voor wat de politieke vorming betreft in het secundair onderwijs. In de beleidsnota van minister-president Leterme staat bovendien, net zoals in het regeerakkoord, dat de regering het vertrouwen van de Vlaming in zijn overheid wil opkrikken.

Totnogtoe ontbreekt een beleids- of meetinstrument dat toelaat de evolutie in de houding van de burger ten aanzien van de overheid te kennen. In zijn beleidsnota stelt hij dan ook een Vlaamse vertrouwensmonitor voor, die op regelmatige tijdstippen en op een systematische manier het vertrouwen meet. Of de monitor er komt, hangt af van een haalbaarheidsonderzoek in 2005, zo stelt hij.

Ongetwijfeld is zo'n monitor een nuttig instrument. Een belangrijker vraag is echter hoe, ongeacht het resultaat van de monitor, het vertrouwen van de burger kan worden verhoogd. Wellicht bestaat daarover een verscheidenheid van oplossingen en het principe 'onbekend is onbemind' is er daar wellicht één van. 'Heel bekend' wil echter niet noodzakelijk zeggen 'heel bemind'. Degenen die nu van nabij het dossier-Brussel-Halle-Vilvoorde volgen en die er ook wat van afweten, raken even gefrustreerd als degenen die er weinig van begrijpen. Meer kennis levert niet altijd een groter vertrouwen op.

Kennis is wel een noodzakelijke voorwaarde om vertrouwen te hebben en vertrouwen op te wekken. Anders gezegd: kent de burger het politieke systeem voldoende om er vertrouwen in te hebben? Ik ben ervan overtuigd dat het antwoord daarop 'neen' luidt. Dat blijkt ook uit allerlei onderzoeken van professor Dewachter en professor Maddens van de afdeling Politologie van de KU Leuven. In een grootschalig internationaal

Sannen

onderzoek bij jongeren uit 1999 scoorde Wallonië veel lager dan het gemiddelde. Vlaanderen heeft niet deelgenomen aan dat onderzoek. Ik denk echter niet dat de resultaten hier beter zijn.

De belangrijkste informatiestroom van de politiek naar de burgers verloopt via televisie, geschreven pers en radio. De onderzoekers pleiten voor meer politieke vorming in het onderwijs. Ook de leerkrachten scoren ondermaats inzake politieke kennis, hoewel politieke vorming min of meer in de vakoverschrijdende eindtermen van het secundair onderwijs onder de noemer 'opvoeden tot burgerzin' is opgenomen.

De vertrouwensmonitor moet in elk geval zodanig zijn opgesteld dat ook conclusies kunnen worden getrokken over de manier waarop het vertrouwen in de overheid verbeterd kan worden. Dat zou een grote meerwaarde voor een eventuele monitor zijn. Het komt er immers op aan niet alleen te weten of het vertrouwen daalt of stijgt, maar ook waarom.

Mevrouw de minister, is minister-president Leterme van mening dat de politieke kennis een noodzakelijke voorwaarde is voor een groter vertrouwen in de overheid? Is hij van plan om met de vertrouwensmonitor ook naar de politieke kennis van de bevolking te peilen, in het bijzonder bij jongeren en leerkrachten en na te gaan hoe die kennis wordt bepaald? Komt die tot stand via het onderwijs, via de media, enzovoort?

Hoe kan de zwakke politieke kennis worden verbeterd? Moet dat gebeuren via het onderwijs? Ik heb bewust de vraag gesteld aan minister-president Leterme omdat al te snel alle heil wordt verwacht van het onderwijs. Andere kanalen moeten echter ook bijdragen tot een verhoging en een betere kennis van de overheid.

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

De heer Herman De Reuse: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, het moet niet de bedoeling zijn dat de overheid een systeem uitbouwt dat meer vertrouwen in de overheid creëert. Als er politieke vorming wordt geboden, dan moet dat meer te maken hebben met het

politieke systeem. De burger moet zich beter een objectief oordeel kunnen vormen. Er mag geen vooringenomen standpunt worden geboden. Het mag niet de bedoeling zijn een propagandamachine op poten te zetten.

Mevrouw de minister, er moet voor worden gezorgd dat de burger een objectieve beoordeling kan maken. Of die dan goed of slecht is, dat is een andere zaak. De overheid moet er maar voor zorgen dat ze goed werk levert.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

De heer Koen Van den Heuvel: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, de heer Sannen heeft een juiste analyse gemaakt. Ik ben ervan overtuigd dat de Vlaamse Regering inspanningen zal leveren om het vertrouwen op te krikken en de politieke kennis bij de jongeren aan te scherpen.

Ook de parlementsleden hebben wat dat betreft een opdracht. Het Vlaams Parlement als democratische instelling heeft, meer nog dan ministers of een regering, de taak dat vertrouwen op te krikken. Een aantal maanden geleden heeft onze fractie aangekondigd dat CD&V-parlementsleden op 3 oktober naar de scholen zullen gaan. We verwachten dat ook van ondernemers. We waren enigszins verwonderd dat de uitnodiging niet door de andere fracties werd overgenomen.

We moeten niet alles van de regeringen verwachten. Het parlement heeft wat dat betreft ook een opdracht te vervullen.

De heer Ludo Sannen: Mijnheer Van den Heuvel, het parlement heeft juist beslist om hier een educatieve cel op te bouwen. Ik verwijs naar 'De kracht van je stem.' Daar wordt interessant lesmateriaal aangeboden. Misschien is de cel nog onderbemand.

Het klopt dat het parlement een belangrijke rol te vervullen heeft.

De voorzitter: Minister Van Brempt heeft het woord.

Minister Kathleen Van Brempt: Mijnheer de voorzitter, dames en heren, er bestaat al heel wat

Van Brempt

onderzoek met beschouwingen over de kloof tussen de burger en de politiek. Meerdere enquêtes peilen regelmatig naar het vertrouwen in de instellingen. Uit de survey van de administratie Planning en Statistiek blijkt dat dit vertrouwen sinds de start van hun metingen in de tweede helft van de jaren negentig lichtjes stijgt. Deze trend wordt volgens de survey van april tot juni 2004 niet doorgetrokken. Vooral het vertrouwen in de regeringen en de parlementen staat onder druk. Ook de Vlaamse en federale administraties delen in de kritiek. Deze enquêtes tonen aan dat de jeugd jonger dan 25 jaar en de 65-plussers samen met de laagst- en de hoogstopgeleiden iets meer vertrouwen hebben in de instellingen.

Uit de laatste peilingen van de Eurobarometer, in de lente van 2004, valt, internationaal vergeleken, op dat de Vlamingen een relatief groot vertrouwen hebben in de media. Voor de politieke instellingen volgen zij het Europese gemiddelde. Deze enquêtes worden jaarlijks georganiseerd en de vragen wijzigen al eens, waardoor vergelijkingen in de tijd en in de ruimte moeilijk zijn. Daarom is er ook het voorstel om op een systematische manier met een gestandaardiseerde vragenlijst naar het vertrouwen te peilen. Dit moet met een voldoende hoge frequentie gebeuren en voldoende representatief zijn voor de hele bevolking om de impact van politieke gebeurtenissen en conjunctuurschommelingen op Vlaams, federaal maar ook mondiaal niveau te kunnen meten en om mechanismen te kunnen ontdekken. Enkel met deze geregelde informatie kunnen effecten van beleidsmaatregelen worden opgevolgd en kan tijdig worden bijgestuurd.

De vertrouwensmonitor moet bovendien een early-warningsysteem worden. Dat vergt betrouwbare informatie en precieze meetinstrumenten. Het Instituut voor de Overheid voert vooraf een haalbaarheidsonderzoek uit. De onderzoekers zitten in de verkennende fase: wat zijn de informatie-behoefte, welke instrumenten bestaan er al, hoe en voor wat worden de resultaten gebruikt? Het is initieel niet de bedoeling om bij de vertrouwensmonitor te peilen naar 'politieke kennis' maar eerder naar 'perceptie en verwachtingen ten aanzien van het politieke administratieve bestel'. De studie van de professoren Dewachter en Maddens, maar ook andere studies, zullen in aanmerking worden

genomen. In alle gevoerde onderzoeken is er niet rechtstreeks gezocht naar een verband met het vertrouwen in de overheid. De vraag is overigens of er wel een lineair verband bestaat tussen politieke kennis en vertrouwen in de overheid.

Onderzoek bevestigt dat het profiel van de wantrouwende Vlaming onduidelijk is. Men kan zeker niet spreken van een homogene groep. De administratie Planning en Statistiek peilde in 2004 naar de politieke betrokkenheid van de burgers op basis van het concept van actief burgerschap. De helft van de Vlamingen blijkt helemaal niet of niet erg in politiek geïnteresseerd te zijn. De helft van de bevolking praat er nooit of zelden over. De desinteresse is het hoogst bij jongeren en laaggeschoolden. Onderwijs heeft dus een belangrijke rol om die interesse en betrokkenheid te stimuleren. Meer dan 10 percent van de Vlaamse bevolking volgt de politiek niet, via geen enkel medium. Ongeveer één op vier Vlamingen informeert zich dagelijks via tv, 17 percent via de radio en 10 percent via de krant. Internet wordt voor de dagelijkse nieuwsgaring minder gebruikt.

De rol van de politieke fracties moet ook worden bekeken. Een op drie Vlamingen vindt dat de politieke partijen de burgers helemaal niet aanmoedigen om aan politiek te doen. Verder onderzoek is aangewezen over wie voor het politieke bedrijf volledig apathisch blijft. Dat heeft ongetwijfeld ook te maken met de perceptie dat de overheid niet echt wakker ligt van wat mensen denken. Tweederde van de Vlamingen deelt die opvatting. Zou B-H-V er iets mee te maken hebben? Dat laatste is een puur persoonlijke bedenking.

Wat is de samenhang tussen de performantie van de Vlaamse overheidsadministratie en het vertrouwen? Recent onderzoek plaatst vraagtekens bij die causaliteit. Want burgers maken niet altijd het onderscheid tussen de publieke en de privé-sector en hanteren bij het beoordelen van de overheid ook andere criteria dan de prestaties. Die beoordeling staat vaak helemaal los van de ervaringen met de diensten. Er is sprake van stereotypering van de overheid en de ambtenaren. Vertrouwen in de overheid is dus een zeer complex gegeven. Verder onderzoek is gewenst en meerdere instrumenten moeten worden aangewend om het vertrouwen in de democratie, in de politiek en in haar vertegenwoordigers te verstevigen. We mogen ook niet te pessimistisch oordelen over de cijfers

Van Brempt

inzake wantrouwen. Een kritische houding van de burger is een goede zaak. Dat moet politici aanzetten om voortdurend op zoek te gaan naar verbetering op het gebied van de transparantie en het goed functioneren.

De voorzitter: De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen: Ik ben het met het laatste volledig eens: een kritische houding is zeer belangrijk in een gezonde democratie. Wantrouwen heeft echter niets te maken met een kritische houding. De monitoring beoogt vooral het onderzoek van de perceptie en de verwachting. De kennis is nog iets anders. Ik heb in mijn vraagstelling al gesteld dat kennis niet altijd recht evenredig is met vertrouwen. Kennis is natuurlijk wel een voorwaarde om vertrouwen te wekken. Er zijn wel een aantal niet altijd duidelijk waarneembare factoren die verklaren waarom de ene minder vertrouwen heeft dan de andere. In elk geval breidt het gebrek aan vertrouwen of het wantrouwen zich uit, van meningen over het politieke bedrijf naar die over diensten en overheden. Dat baart me zorgen. Er schort blijkbaar wat aan de beeldvorming over de rol en de functies van die diensten.

Verder is het erg belangrijk dat we aandacht hebben voor het vergroten van de kennis van de Vlamingen over de politieke instellingen – ook al wordt die niet gemeten. Ik maak me in dat verband zorgen over het gebrek aan politieke vorming en kennis in het onderwijs. In die sector heerst een zekere apathie en zelfs angst om dat aan te bieden. Het parlement heeft daarin een rol te vervullen. ‘De kracht van je stem’ kan daarin een rol vervullen. Het is een kleine aanzet, en misschien maken we daarvoor onvoldoende middelen vrij. Zonder kennis zijn objectieve oordelen en een volwaardige democratie onmogelijk. Waar kennis ontbreekt, rukken demagogie en populisme op, ten nadele van de democratie.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 15.45 uur.*

HANDELINGEN

De handelingen zijn het woordelijk verslag van de plenaire vergaderingen en van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties en vragen om uitleg.

Ze worden in twee edities uitgegeven:

- de eerste, met witte kaft, bevat de handelingen van de plenaire vergaderingen;
- de tweede, met witte kaft en met bovenaan links de letter C met een chronologisch volgnummer, de vermelding van de commissie met het volgnummer van de vergadering per commissie, bevat de handelingen van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties en vragen om uitleg. Per commissie en per vergadering wordt een editie van de handelingen uitgegeven.

FIN : Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
SFIN : Subcommissie voor Financiën en Begroting
BRU : Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand
BIN : Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken, Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetevaluatie
WON : Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen
BUI : Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme
OND : Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
CUL : Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
WEL : Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
ECO : Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie
SWAP : Subcommissie voor Wapenhandel
LEE : Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
SLAN : Subcommissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
OPE : Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie

